

KAROLINA SETERVAL

Nadajmo se najboljem

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Carolina Setterwall

LÅT OSS HOPPAS PÅ DET BÄSTA

Copyright © Carolina Setterwall 2018

Published by agreement with Ahlander Agency

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Nadajmo se
najboljem

MAJ 2014.

Kada je mejl stigao, sedela sam na sofi i dojila. U suštini, to je jedino što sada i radim. Dojim, sedim nepomično koliko god je to moguće sa usnulim detetom u naručju, strepeći da će se probuditi i ponovo se rasplakati. Zatim dojim još malo, pa ponovo sedim nepomično, pokušavajući da spustim usnulo dete da bih se istuširala ili nešto pojela, ne uspevam, vraćam se na sofu, dojim. Po ceo bogovetni dan. Ivanu je bilo jedva tri meseca kada je mejl stigao. Ti si ponovo na nekom od svojih silnih poslova, pojma nemam kom, jer retko pričaš o njima. Produkcijske kuće za reklamne spotove ili nezavisni režiseri iz iste branše angažuju te zbog tvoje tehničke stručnosti. Kada te pitam kako ti je prošao dan, govoriš mi da je toliko nezanimljiv da svakako ne bih imala strpljenja da te saslušam. Nekada sam navaljivala, ali više to ne radim. Moraš sam da odlučiš želiš li da pričaš o svom poslu.

Ja dojim. Ti mi na putu do kuće šalješ SMS-ove i pitaš šta da kupiš za večeru, i brineš se o većini stvari u kući. Radiš, ideš u kupovinu, kuvaš, čistiš, igraš se sa našom mačkom koja je zapostavljena otkako je stigao Ivan. Od treninga si odustao do daljeg. Ja dojim i dojim. A onda, jednog četvrtka početkom maja, nešto posle jedan po podne, stiže mi mejl od tebe.

Pošiljalac: Aksel
Primalac: Karolina
8. maj 2014. u 13.05
Naslov: Ako umrem

Šta je korisno znati za slučaj da bacim kašiku.

Šifra za moj kompjuter je: ivan2014
Opširniji spisak se nalazi u folderu Dokumenti/Ako umrem.rtf

Nadajmo se najboljem!

Aksel

Pročitala sam mejl triput zaredom. U prvi mah nisam razumela, zatim sam ga pročitala ponovo i zabrinula se. Posle trećeg čitanja sam pobesnela. To je tako tipično za tebe. Niko nije tako bezobziran i bezosećajan, gotovo opsesivno realističan, kao ti. Ti sa svojim ekstremno suvim tonom u mejlovima i SMS-ovima. Ti sa svojim većitim bekapovanjem kompjutera i telefona. Ti sa svojim šiframa koje redovno menjaš i koje uvek sadrže velika i mala slova, brojke i posebne znake. Ti, koji si rekao da ne želiš da budeš sahranjen posle smrti, već rasut na vetru na nekom mestu koje niko neće morati da posećuje sa cvećem i svećama. Niko drugi osim tebe ne bi poslao ovo, usred dana, sa posla, svojoj devojci koja doji bebu kod kuće na sofi. Ali ti si to uradio.

Nisam odgovorila. Uveče, za večerom, pitala sam te o čemu je ovde reč, a ti si mi odgovorio, baš kao što sam i očekivala, da je to bio impuls, i da opreznost nikada nije naodmet. I da je dobro da to znam ukoliko se nešto dogodi. Posle više nikada nismo pričali o tom mejlu.

2009–2014.

OKTOBAR 2014.

Jedna nedelja u oktobru. Umorni smo i ne baš naročito ljubazni jedno prema drugom. Ja sam premalo spavala jer je Ivan ponovo tražio da sisa u toku noći. Još nisam uspela da naučim kako da ponovo zaspim između čestih buđenja, a imajući u vidu da će Ivanu uskoro biti osam meseci, izgledi za to nisu bili baš sjajni. Stalno sam umorna. Danas sam besna i sažaljevam samu sebe. Ti si pod stresom i pokušavaš sve da postigneš. Još nisi saopštio svojim klijentima da ćeš za samo nedelju dana uzeti roditeljsko odsustvo u vidu polovine radnog vremena. Često se svađamo oko toga. Ja želim da smanjiš poslovne obaveze kako bi imao vremena – i snage – za naš život, naše dete, naš svet. A ti to ne želiš. Ili kažeš da želiš, ali da to nije moguće. Objašnjavaš da kod frilensera to ne ide tako. Dugo si sakupljao svoj krug klijenata, i ako nekom od njih iščezneš sa vidika na pola godine ili duže, bićeš jednostavno otpisan. Zamenjen. I ti si umoran. Kada se opustiš, deluješ tužno. Nemaš snage da razmišljaš o vremenu koje uskoro nastupa, kada ćeš ti provoditi pola dana kod kuće sa Ivanom, i raditi ostatak vremena. I ja sam pod

stresom. Čudljiva sam. Nemirna. Naša porodica nije ispala onako kako sam očekivala. Govoriš mi da sam znala u šta se upuštam kada sam izabrala da dobijem dete sa tobom. Ja kažem da sam se nadala da će biti drugačije. Nijedno od nas ne želi da rastuži ono drugo. U poslednje vreme to izgleda kao sve teže izvodljivo. Ali trudimo se.

Pre tri nedelje smo se preselili, iako za tu selidbu nismo imali vremena, što nas ipak nije sprečilo da je sprovedemo. Pakovali smo se noću, u kratkim smenama dok Ivan spava sâm. Pakovali smo se u tišini, bez tema za razgovor da nas zaokupe a da nas pritom ne zaboje i ne završe se svađom. Isto tako smo se i preselili. Sada smo već stigli da spakujemo skoro sve. Danas moramo da napravimo pauzu, jer nam auto kašljuca. Moramo kod tvojih roditelja, da bi ga tvoj tata pogledao. Ubacili smo Ivana u stolicu za bebe na zadnjem sedištu, ti si seo kraj njega, a ja sam vozila. Prosto ne mogu da odolim da po stoti put, bezbrižnim tonom koji nikog neće prevariti, pomenem kako bi bilo baš lepo kada bismo oboje imali vozačku dozvolu. Ti se mrštiš i govoriš kako ćeš je uskoro izvaditi. Ovoga puta ne pitam kada, jer danas nemam snage za još jednu svađu. Već me grize savest zbog mog komentara. U autu vlada tišina. Ivan je veseo, a ti ga zabavljaš zvucima i igračkama da bi tako i ostalo. Kada Ivan plače, pretvaram se u lošeg vozača, a niko ne ume da ga nasmeje kao ti. Dok vas slušam kako se igrate na zadnjem sedištu a put Ninesvegen pretvara se u Tiresevegen koji nas vodi do naselja Vendelse i približavamo se tvojim roditeljima, razmišljam kako zaista ipak volim svoju porodicu. Samo nam trenutno nije baš lako.

Pomažeš svom tati da popravi auto. Ja pijem čaj sa tvojom mamom. Ona me diskretno i sa puno poštovanja propituje o tome kako nam ide. Odgovaram, nešto manje diskretno,

ali ipak sa puno poštovanja, kako je sada već preteško. Ne spavamo baš mnogo, a ti si pod stresom. Selidba je ispala gnjavaža, Ivan ima košmare i traži da ga dojm preko noći. Nemamo vremena ni da se zabrinemo, govorim, ali to je već laž.

Na prilazu kući se pojavljuje tvoj stariji brat. Nije se najavio, pa kroz kuhinjski prozor vidim da ste obojica iznenađeni današnjim susretom. Grlite se i smejete. Tapše te po leđima, izgledaš kao da iščezavaš u njegovom zagrljaju. Oduvek je bio mnogo krupniji od tebe. Niži, ali širi, snažniji. Ozario si se kada je rekao nešto zbog čega si se smejao ulazeći u kuću. Koraci na stepeništu su ti brzi, žuriš do kuhinje, želiš da mu pokažeš Ivana. Tvoj stariji brat je pre toga video Ivana samo jednom. Nekako nije bilo prilike, svi su u poslednje vreme bili zauzeti. On tepe Ivanu i kaže da je porastao i da veoma liči na tebe. A tebe zove „bato“. Ispija kafu u velikim gutljajima. Ti uzimaš čašu kole. Zatim se vraćate do auta. Ja vas pratim da bih malo prošetala po dvorištu. Ivan mi sedi u nosiljci na stomaku, vadim mobilni iz džepa i slikam vas dok stojite pored našeg auta. Nešto nije u redu sa brisačima. Ne uspevate da ih popravite. Na slici stojite jedan kraj drugog okrenuti leđima, jedan se češe po glavi. Dva brata i otac koji se vide poslednji put u životu, ali to još niko ne zna.

APRIL 2009.

Bilo je to Valpurgijske noći 2009. godine, trebalo je da idem na neku žurku u staroj školskoj zgradi na ostrvu Adelse, koju su moji prijatelji iznajmili i preuredili u svoj letnji raj. Njihove žurke su uvek zabavne. Pozovu nekoliko stotina ljudi, a mi koji uspemo da se dočepamo karata pre nego što

ih ponestane dobijamo i besplatan prevoz autobusom. U auli škole sa mirisom drveta i pucketavim podovima nude pivo i vino po nabavnim cenama. Pošto su oni muzičari i osobe iz kulture, na žurkama često imaju žive nastupe muzičara i bendova koje volim. Ovo je već četvrti ili peti put da idem na njihovu žurku. Ushićena sam.

Imam trideset godina, a još nisam dovela u red svoj ljubavni život. Pre nekoliko dana okončala sam jednu kratkotrajnu vezu sa severnjakom koga sam neko vreme smatrala pravom osobom za sebe, ali sam ubrzo uvidela da nije tako. Učinila sam to na svoj uobičajeni način. Izvukla sam se iz priče pomoću teksta, mejla kojim sam saopštila da zaista uopšte nije on kriv, već da ja u ovom trenutku nisam u odgovarajućoj životnoj fazi. Ne znam zašto mi je uvek toliko teško da kažem „ne“. Obuzima me užas pri pomisli da ću nekog povrediti i umišljam kako im kvarim ne samo dane i nedelje već i samopouzdanje i životnu radost. Osećam toliku krivicu u trenutku kada – kako ne bih nastavila nešto što me užasava – prekidam vezu, da sam više puta izabrala da u njoj ostanem zaista predugo. Obećala sam sebi i svom terapeutu da ću prestati sa tim, pa sada raskidam brže nego pre. Ali sa podjednako mnogo strepnje. Takva sam otkad znam za sebe. I sada sam to ponovo učinila.

Ovoga puta je prošlo prilično dobro. Verovatno zato što smo se viđali samo nekoliko nedelja, a možda i zato što ni on nije bio naročito zaljubljen u mene. Zapravo, toliko je dobro prošlo da je odlučio da će zadržati svoju kartu za žurku, kupljenu zato što sam navaljivala da ide sa mnom, i ipak se pojavi tamo. Sa prijateljem. Kao prijatelj.

Bilo mi je neprijatno kada sam ga ugledala u autobusu, ali sam ga pozdravila i zagrlila i pravila se da je sve kako treba. I da ne osećam krivicu. Slobodna žena koja zna šta

hoće. Istina je, naravno, da to uopšte ne znam. I to već dugo. Neka difuzna želja da prestanem da lutam okolo i pronađem nekog uz koga se osećam dobro, u praksi se nije pokazala kao dovoljna osnova da se sredim. Već nekoliko godina sam u priličnoj zbrci. Ali severnjak baš i ne mora da to zna. Ipak nećemo živeti zajedno. Pila sam vino u autobusu, i dok su se čaše praznile a kilometri gomilali između mene i Stokholma, počela sam da se osećam bolje. Sve je, barem donekle, baš onako kako treba da bude.

Igram i igram, i noge kao da nikada neće prestati da igraju. Ni usta neće prestati da gutaju vino. Penjem se u jedan duboko uvučeni prozor u auli stare škole, stojim tamo sama i igram, uživam u svojoj nedodirljivosti dok su brojni pogledi prikovani za mene. Već sam poznata među prijateljima po tome što se uvek penjem na nameštaj, šankove, stolice, zvučnike, bine i prozorske daske, i tamo igram. Najradije sama. To je već postao moj zaštitni znak. Tako je i večeras. Naizmenično sam na podijumu za igru i visokom prozoru, a utrčavam i za di-džejev pult i tamo vrištim zajedno sa prijateljima koji puštaju ploče. Piškim napolju u šumi kada je red za toalet predug. Povremeno ga ugledam u moru ljudi, a on svaki put pogleda pravo u mene. Klima glavom i pozdravlja me, ali mu je pogled setan. Moji prijatelji počinju da ga zovu Tužni Psić. Smejem se. Zlobni smo, ali nije me briga. Hoću da igram i pijana sam, i sve je onako kako mora da bude.

A onda odjednom tamo stojiš ti. Nisam te videla ranije, dakle nisi došao ovamo u istom autobusu kao ja. Tvoj prijatelj, koji je moj poznanik, govori mi da će me upoznati sa osobom koja „me voli“. I tamo stojiš ti. I keziš se. Visok si i štrkljast, sa osmehom nalik na položeni trougao. Osmehuješ se kao kauboj iz nekog starog filma. Iskrivljeno i kiselo, široko i

neizveštačeno. Celim licem. Razmišljam kako bi bio veoma zahvalan materijal za karikaturu koja bi uspela da izazove smeh. Nosiš kapu. Moram da zabacim glavu unazad da bih te pogledala. Nisi čuo reči kojima te je naš zajednički prijatelj predstavio, ali nije ni važno. Ne izgledaš kao da bi ti to bilo važno.

Imam lošu naviku da preuzmem komandu kada sam pijana. Kao da se štitim od rizika da neću biti izabrana, grabim priliku čim se pojavi, a ove večeri si to ti. Odlučila sam da si mi privlačan. Visok i kriv, i sa tim osmehom. Oči su ti ogromne. Zaista bi te bilo zanimljivo nacrtati. Uzimam te za ruku, ti se ne buniš, i vodim te u dvorište. Napolju je i dalje svetlo, i verovatno je tek devet sati, ali kome je još stalo do tih prozaičnih stvari, meni nije, a ni tebi. Na svetlosti vidim da su ti oči skoro nemoguće plave. Razmišljam o tome kako ću te pitati da li nosiš sočiva. Ali neću još.

U dvorištu se prodaju tople kobasice iz otvora na zgradi koja je nekada bila svinjac. Stajemo u red, a ti me čvrsto držiš za ruku. Deluješ spreman da me poljubiš na dati znak. I ja tebe držim. Pitam te koliko imaš godina, odgovaraš dvadeset osam. Osećam olakšanje, mislila sam da si mnogo mlađi. Pitam te čime se baviš, kažeš medijima. Spremam se da analiziram tvoju reakciju kada ti budem rekla da se bavim muzikom, velikim muzičkim događajima, ali me ne pitaš. Izgleda da te ne zanimaju moje godine ni profesija. Deluješ kao da bi hteo da se maziš sa mnom, a imaš zarazan smeh, pa zaključujem da je to dovoljno. Dosta mi je informacija, pa te vodim iz reda za kobasice, i odlazimo iza škole do breze na livadici. Pre samo sat-dva piškila sam tu u blizini. Bas iz muzike na podijumu za igru potmulo bruji. Poljubila sam te. Ili si možda ti poljubio mene.

Ja ljubim tebe i ti mene, i spustio si mi šaku na lice, i to mi se dopada. Volim kako se ljubiš i volim tvoje šake i volim što si visok i volim ta kriva usta koja nikada ne prestaju da se keze, čak ni dok se ljubimo. Ličimo na tinejdžere tu, ispod breze, a pošto si me pritisnuo uz stablo, osećam kako mi se majica na leđima gužva o njenu koru. Da sam nešto gracioznije telesne građe, podigla bih se sa tla i obgrlila te nogama dok stojiš, ali ništa od toga. Umesto toga stojimo priljubljeni jedno uz drugo i uz brezu kao dvoje napaljenih pubertetlija.

Govorim ti kako želim da nastavimo, ali ne možemo tu, među svim tim ljudima. Govorim ti da je tamo neko ko je tužan, i ne znam da li to kažem da bih se hvalisala ili zato što sam obzirna ili želim da delujem obzirno u tvojim očima. Sve je sada prilično mutno i događa se nagonski. Veče nastavljamo tako što naizmenično igramo sa prijateljima, pa onda istrčavamo i nalazimo se kod breze da bismo nastavili sa maženjem. I to sve intenzivnije, kako veče odmiče. U nekom trenutku smo razmenili brojeve telefona. To pojednostavljuje proces odlučivanja o tome kada je vreme za još jedan susret kraj breze.

Žurka se završila u jedan ujutru i dva autobusa treba da vrate sve prisutne u Stokholm. Seli smo na prva sedišta u jednom od njih, pošto sam se uverila da je Tužni Psić ušao u drugi, pa zato mogu sebi da dozvolim da te bez ustezanja ljubim u tami. Ljudi se dernjaju negde pozadi. Između poljubaca me teraš da slušam AC/DC na jednoj tvojoj slušalici. Kažem ti da ih ne smatram naročito dobrim i pominjem, najblaziranijim tonom koji mogu da postignem, kako sam nekoliko puta sarađivala sa njima. Ta informacija te izgleda nije impresionirala. Ma da, ali slušaj ovo, slušaj ono, govoriš mi,

pa me ponovo ljubiš. Podižeš me i smeštaš tako da ti uzjašem koleno. Volim što si me podigao i volim da ti sedim u krilu. Najzad sam te uzjahala.

Kada je autobus jedan sat kasnije stigao na Trg Medborjarplatsen, na bradi i obrazima imam crvene mrlje od tvoje neobrijane brade. Odavno nisam radila ovako nešto. Izašli smo iz autobusa i želiš da kreneš sa mnom kući. Ali ti ne dozvoljavam. Ponovo me pitaš, i ponovo te odbijam. Predlažeš da onda krenem sa tobom. Hajde, govoriš mi, želim da spavam sa tobom. Ne, odgovaram ti, spavaću sama. Pretpostavljam da želim da izgledam kao osoba koja ne ide u krevet sa nekim prve večeri. Da smo otišli kući zajedno, to bi se dogodilo. Ne želim da se to dogodi. Želim da se to dogodi. Želim da postoji i nastavak. Rastajemo se. Gledam kako ti glava poskakuje u ritmu muzike dok se udaljavaš niz Ulicu Folkunga. Pre nego što sam zaspala, dobila sam SMS od tebe. Rekao si mi da sam lepa i da želiš ponovo da me vidiš.

OKTOBAR 2014.

Bilo je pola sedam kada sam se probudila pored Ivana. Zaključila sam da smo prilično dobro odspavali. Tačnije, sve je to relativno, ali u našem svetu je prilično dobro. Ivan, kome će uskoro biti devet meseci i koji je dobio svoju sobu kada smo se pre tri nedelje uselili u novi stan, ima noćne strahove. I sisa između tri i šest puta svake noći. Uglavnom spavam kod njega, na dušek u njegovoj sobi, iako je zamisao bila da ponovo budemo sami noću, ti i ja. Pošto sam ga sinoć uspavljivala i pokušavala da ga utešim između deset i jedanaest, da bih zatim prešla na dojenje koje je izgledalo kao

da se nikada neće završiti, poslala sam ti SMS u kuhinju gde si radio. Napisala sam ti da večeras opet ostajem kod Ivana, a ti si mi odgovorio „okej, laku noć“. Nije mnogo prošlo kad sam te čula kako se krećeš između kupatila i dnevne sobe. Pogasio si sve lampe, oprao zube i pripremio se da i ti odeš na spavanje.

Nisam odmah zaspala. Na telefonu sam tragala za informacijama, ukucala sam „noćni strahovi kod male dece“ i pažljivo iščitavala savete državne službe za negu, novinske članke i napise na stranici Porodični život. Pošto sam pročitala određeni broj članaka i temeljno razmislila da li je Ivan već stekao noćne strahove – jer oni su izgleda najčešći kod malo starije dece – bila sam ubeđena. Ivan ima noćne strahove, i zato ga je toliko teško umiriti noću. Sve se podudaralo sa opisima koje sam pronašla na netu. Snimila sam jedan od njih i poslala ti ga SMS-om. „Mislim da Ivan ima noćne strahove, pogledaj“, napisala sam i poslala sliku opisa. Nisi mi odgovorio. U tvojoj spavaćoj sobi je vladala tišina. Pomislila sam kako si možda uspeo da zaspíš, ili ležiš i čitaš pa te mrzi da odgovoriš. Odmah zatim sam zaspala.

Kada sam se probudila, osećala sam se gotovo odmorno. Mačka nije zavijala pred Ivanovim vratima kao što ponekad ima običaj, a Ivan je sisao samo dvaput od onog napada pred ponoć. Bio je dobro raspoložen i pokušavao je da ispuže iz našeg privremenog kreveta na pod, u pravcu vrata i avanture u ostatku stana. Podigla sam ga i rekla idemo da probudimo tatu. Kada smo otvorili vrata, mačka nam je pohrlila u susret i nakratko se prepustila maženju, i ona tek probuđena, pre nego što smo produžili u spavaću sobu gde si ti ležao.

Spustila sam Ivana u krevet, da bi dopuzao do tebe i da bi njega prvog ugledao kada otvoriš oči. Da ti kaže: „Dobro

jutro, tata“ onim tonom koji koristim kada se zapravo obraćam Ivanu, ali reči upućujem nekom od odraslih. Najčešće tebi. Ivan hvata pravac prema uzglavlju, ali jedva da je stigao i da krene kada primećujem da nešto nije u redu. Ležiš nekako čudno, kako inače nikada ne izgledaš dok spavaš. Poguren i presavijen, ničice i na boku, sa licem pritisnutim na jastuk. Ima nečeg čudnog u boji tvoje kože. Čini se svetlijom nego inače. Beživotnom.

Jedva se usuđujem da ti dotaknem nožni zglob, koji viri ispod pokrivača kraj podnožja kreveta gde stojim. Ipak to činim. Hladan je. Svetao. Nem pod mojim prstima. Krv unutra ne teče. Više nisi tu. Mrtav si.

Sada se sve događa refleksno. Podižem Ivana i držim ga jednom rukom dok mi mozak istovremeno isključuje sva osećanja, i počinjem da postupam racionalno, racionalnije nego što sam postupala ikada ranije. Okrećem broj centrale za hitne slučajeve, a pošto se javio ženski glas, u jednom dahu saopštavam sve što se dogodilo, kako se zovem, kako se ti zoveš, gde stanujemo i kako nam glasi šifra na ulaznim vratima. Morate da dođete brzo, iz ovih stopa, ne mogu više da ostanem ovde, govorim na kraju. Ivan poseže prema krevetu, a ja ga zadržavam čvrsto, možda isuviše čvrsto, oslanjajući ga o kuk.

Žena sa druge strane linije moli me da govorim sporije i opipam ti puls na vratu, a ja odgovaram kako nema svrhe, ali to ipak činim. Sa Ivanom na kuku i telefonom pritisnutim između drugog ramena i uva, slobodnom rukom tražim puls na tvom vratu. Vrat je hladan. Beživotan. Ponovo govorim ženi sa druge strane linije kako to nema smisla, ništa se ne oseća, on nije živ.

I ne znajući zašto, hvatam te za rame. Okrećem tvoje telo iako znam da si mrtav. Težak si, pa umalo nisam izgubila ravnotežu i pala preko tebe dok sam ti okretala lice naviše. Levi obraz ti se odvojio od jastuka, a koža ti je svetložuta i naborana od tkanine na kojoj si ležao. Jedno oko, ono koje je ležalo na jastuku, poluotvoreno je. Tvoje plavo oko više nije onako plavo. Sivo je i više nikada neće pogledati mene ili našeg sina. Puštam ti rame pošto sam ugledala otvoreno oko. Telo ti pada u isti položaj iz kog sam ga maločas pomerila. Mrtav si onako kako čovek samo može biti, i više ne mogu da boravim u toj prostoriji.

Govorim to ženi iz centrale i zatim prekidam vezu. Uvijam Ivana u ćebe, stavljam nosiljku i guram ga u nju, pa ogrnem džemper preko ramena. Mačku zaključavam u kupatilu i tamo joj ostavljam hranu i vodu pre nego što odem. Znam da sledeća u stan neću ući ja. Ne smem joj dozvoliti da pobegne.

Izlazim u hodnik. Liftom se spuštam do prizemlja, izlazim u dvorište i sedam na klupu. Čekam hitnu pomoć. Napolju se razdanjuje.

Prošlo je sigurno pola sata pre nego što su došli. Lažem. Prošlo je nekoliko minuta pre nego što su došli, ali sam se osećala kao da je prošlo pola sata. Dok smo tako sedeli u dvorištu, ja u pidžami i džemperu, Ivan u nosiljci i ćebetu, susedi su nas posmatrali prolazeći pored nas na putu za posao ili obdanište u koje vode decu. Niko nam ništa ne govori. Neko bi odvratio pogled, neko drugi nam prvo klimnuo glavom pa uradio isto. Odvraćam klimanjem. Uviđam da bi trebalo nekog da pozovem. Ne znam koga da pozovem. Zovem tvog starijeg brata. Hitna pomoć stiže.

MAJ 2009.

Nikada neću biti neveran, govoriš i gledaš me sa razdaljine od desetak centimetara dok ležimo u krevetu. Pitam se da li se to odnosi konkretno na mene ili si upravo podelio sa mnom neki opšti moralni stav. Nije jasno. Često je tako sa tobom. Kažeš nešto bez uvijanja, neku tvrdnju koja zvuči jednostavno, ali u meni pobudi dodatna pitanja koja se još ne usuđujem da postavim. Smatram to uzbudljivim. Ti si neobična osoba i sviđaš mi se. Mnogo.

Ležimo goli u krevetu u tvom ogoljenom, jedva nameštenom stanu u Ulici Longholmsgatan u četvrti Hurnstul. Nesnosno je topao, sa prozorima koji gledaju na jednu stranu sveta i odsustvom ikakve mogućnosti za promaju. Nema zavesa da nam podare senku, sunce sija unutra skoro po ceo dan. Ali kod tebe smo jer je tebi najprijatnije ovde. A ja nisam sitničava. Često smo ovde. U tvom stanu, u tvom krevetu, goli.

Sledećeg dana posle one prve večeri našli smo se ovde, posle još jedne žurke koju smo takođe proveli prilepljeni jedno za drugo, ovoga puta ispod ćebeta, na sofi, u bašti lokala. Činilo se nemogućim dalje to odlagati, jedan dan i jedna noć bili su mi dovoljni da dokažem šta god sam htela da dokažem, a i tebi je očigledno bilo dovoljno. Sada ležimo ovde, a ti mi govoriš da nikada nećeš biti neveran. Mrmljam „aha, pa fino“ i razmišljam o prilikama kada sam ja bila neverna. Razmišljam kako je teško obećati tako nešto, ali mi se čini kao lep stav. Govori nešto o tebi. Sada te poznajem već dve nedelje. Neizmerno sam radoznala u vezi s tobom, ali se suzdržavam. Pokušavam da ne postavljam više pitanja nego što ti postavljaš meni, o meni. A ti ne pitaš baš mnogo. Pa se i ja držim na odstojanju.

* * *

Prvi put kada sam došla kod tebe pitala sam jesi li se nedavno uselio u stan. Bilo je tako malo nameštaja. Prazno predsoblje, dnevna soba sa sofom, televizor i mali radni sto u uglu. Na njemu kompjuter na kom radiš i raznobojne cedulje sa kratkim zabeleškama. Rukopis ti je lep, slova sitna, čak su i velika slova sitna. Nisam to razumela tada, ali imena na ceduljama pripadala su produkcijskim kućama koje su ti bili klijenti. „Bekap za *Callboy*“ pisalo je na jednom. „Sredi Anelin mejl“ na drugom. „Server *Camp David*“ na trećem. Na jednoj cedulji pisalo je jednostavno „NIKAD VIŠE“ velikim slovima. Kada sam te pitala šta to znači, odgovorio si mi kako je to tvoj podsetnik samom sebi da ne prihvataš tako mnogo posla kao prethodne godine. Rekao si mi kako tada umalo nisi lipsao. Radio si po ceo dan i izgubio gomilu kilograma. Nikada više nećeš sebe izložiti tako nečem. Odgovorila sam ti kako mi je preteran rad dobro poznat i pomenula kako je i meni posao oduzeo mnogo večeri i noći. Na to si mi rekao „ali onda prestani sa tim“, kao da je to nešto najlakše na svetu. Kao da te moj posao uopšte ne impresionira. Mislim da sam se tada dodatno zaljubila u tebe.

U spavaćoj sobi: krevet i benč klupa. I tačka. Bez tepiha na podu, bez zavesa na prozorima, na zidovima gotovo ništa osim printa nebodera sa usamljenim oblakom koji visi na nebu kraj njega.

Kada sam te pitala da li si se uselio nedavno, izgledao si kao da uopšte ne shvataš zbog čega te to pitam. Odgovorio si mi kako tu živiš već osam godina. Za tebe je to predstavljalo sasvim dovoljnu količinu stvari. Nabacio si nešto o tome kako si odrastao okružen gomilom predmeta i nisi želeo da i sam to ponoviš. Hvata te panika od sakupljanja, predmeta i

prašine. Pomislila sam kako si možda sve to doveo do nekog pomalo ekstremnog nivoa, i da li zaista redovno upotrebljavaš tu benč klupu? Mislila sam da si čudan lik. To te je učinilo zanimljivim u mojim očima.

U ovom trenutku je, u principu, i dovoljno da od nameštaja imaš samo krevet. U njemu provodimo večeri, noći, prepodneva i delove vikenda. Kada ogladnimo, izlazimo napolje, a kada izađemo, mnogo šetamo. Tada me grliš, i dopada mi se što si visok. Prija mi da osetim tvoju ruku oko struka i potajno se nadam da ćemo sresti ljude koje poznajemo dok koračamo duž zaliva Oštaviken između Skanstula, gde stanujem ja, i Hurnstula, gde stanuješ ti. Želim da budem viđena sa tobom. Želim da moji prijatelji i poznanici nalete pravo na nas. Oh, ko li je to?, želim da se došaptavaju kada krenu dalje. Baš lepo izgledaju zajedno, zamišljam da će reći. Kakav visok i lep čovek, očekujem da će pomisliti. Ponosna sam što ti pripadam, jer iako još ne pričamo o tome, ipak tako jeste. Pripadam ti.

Otkako smo se upoznali, viđamo se otprilike svakog drugog dana, a kada se ne vidimo, stalno se čujemo preko četa i SMS-a. Već sam naučila nekoliko stvari o tebi. Ne voliš da pričaš telefonom. U tekstu i stvarnosti mi deluješ kao dve različite osobe. Kada pišeš, zvučiš oštro i brzo želiš da pređeš na stvar, i kraj. Kada se vidimo, topao si, brižan, zabavan, prislan i lako prsneš u smeh. Voliš da se cmačeš i držiš me za ruku, čak i kada nismo u krevetu. Da, nosiš sočiva. Ona dodatno ističu te jasnoplave oči, jer su prilično debela. Bez njih vidiš zaista loše. Kada si uveče sâm kod kuće, skidaš ih i koristiš naočare koje mrziš, a koje ja obožavam. Zakrivljene su i veoma dobro ti upotpunjuju osmeh. Na tebi je sve pomalo zakrivljeno. Na tebi je sve vrlo lepo.

Kada se ujutru rastanemo, retko želiš da praviš planove za sledeći susret. Čujemo se, kažeš, a ja se ne usuđujem da te pitam kada. Nikada me ne pitaš za moje planove, a ja izgledam napadno kada pričam o njima. Fascinira me tvoja dvostrukost. Kompleksan si, i paradoksalan. Istovremeno odsutan i prisutan. Čas si tako blizu, čas daleko. Mislim na tebe skoro sve vreme kada nismo zajedno. Čekam da mi se javiš, a sati koji protiču dok se to ne dogodi deluju mi nesnosno.

Ali ti se javljaš. Uvek se javiš. Ako sačekam nekoliko sati, ubrzo se vraćaš. Počinjem da učim tvoj ritam. Počinjem da učim kako da budem prisutna u tvom životu. Sada sam zaljubljena u tebe. Bilo mi je potrebno dve nedelje ili dva dana, teško je reći tačno.

OKTOBAR 2014.

Hitna pomoć je stigla, a ljubazni čovek koji je izašao iz kola zadržao se u našem stanu tek nekoliko minuta. Sišao je do mene i Ivana koji sedimo na klupi u prizemlju i rekao da sam u pravu, moj nevenčani muž je mrtav. Rekao je i to da, ako je za utehu, izgleda nije imao bolova i da se dogodilo mirno, u snu. Nije neka uteha.

Čovek iz hitne pomoći želi da pođem gore do stana sa njim. Znam da moram to da uradim, znam da na kraju krajeva treba da promenim Ivanu pelenu, ali ne mogu da se pokrenem. Ne želim više nikada da odem tamo.

Pozvala sam tvog brata, a on je pozvao roditelje. Pozvala sam svoju maćehu, i svi su sada na putu ovamo, jure sa mesta na kojima su do maločas provodili sasvim obično jutro jednog ponedeljka. Govorim čoveku iz hitne pomoći kako želim da

sačekam u prizemlju dok ne dođe neko od ljudi koje poznajem. Slaže se. Govori mi da je policija na putu i podvlači kako je to standardni postupak kada mladi ljudi iznenađeno umru. Ne smem misliti kako sam osumnjičena ili da se dogodilo krivično delo, to je nešto što se jednostavno mora učiniti. Govori mi još toga, ali nisam u stanju da to registrujem, jer sada niz stepenice silazi jedna komšinica. Vodi dete sa sobom, a dete zuri u nas dok sedimo na klupi kraj poštanskih sandučića. Ja u pidžami, Ivan u nosiljci, čovek iz hitne pomoći u drečavožutom fluorescentnom prsluku sa tamnim kombinezonom ispod. Dete radoznalo zuri u nas i pita mamu ko smo mi, šta se dogodilo, kako se zovemo. Ne odgovaram. Baš kao ni detetova majka. Čuti i čovek iz hitne pomoći. Komšinica ubrzava korak, podiže dete, utišava njegova pitanja i brzo izlazi na ulicu. Gledam dole, u sivi betonski pod u hodniku. Čini mi se da više nemam dom.

Policajci stižu istovremeno kada i tvoj brat. Ne znam odakle mu snaga, ali nekako uspeva da preuzme komandu nad situacijom. Vodi me gore u stan, čvrsto me obgrlivši oko ramena. Kažem mu da odbijam da još jednom uđem u spavaću sobu. Odgovara mi da ne moram, biću u kuhinji. Policajci će mi tamo postaviti nekoliko kratkih pitanja.

U kuhinji su policajci počeli da pretražuju naš ormarić sa lekovima. Čujem kako policajka govori policajcu: ovde ima toliko toga da čovek ne zna odakle da krene. Gleda moje američke tablete za spavanje koje se kupuju bez recepta i pita čije su. Kažem da su moje i stidim se što sam tokom godina sakupila toliko teglica. I što su baš američke teglice sa pilulama postale nešto što sakupljam. I što skoro nikada nisam uzela nijednu, ali sam ipak kupovala po teglicu svaki put kada otputujem u Njujork. Kada sam to pokušala da

objasnim policajcima, nije zvučalo baš smisleno. Već pre kao nešto što dolikuje ludaku. Policajka klima glavom i nastavlja pretragu. Gleda tvoje lekove i pita jesam li u poslednje vreme primetila nešto naročito u vezi sa tobom. Odgovaram odrično. Pita me zbog čega kod kuće imamo pilule za spavanje za koje je potreban recept. Kažem kako su mi ih prepisali da bih mogla da zaspim nakon što sam sa Ivanom provela previše besanih noći u nizu. Objašnjavam im kako on sisa i ima noćne strahove, i kako mi je teško da ponovo zaspim između njegovih buđenja. Molim je da otvori kutiju da bi videla kako ih uopšte nisam uzimala, i da ne nedostaje baš nijedna tableta. Važno mi je da to vidi, da ih nisam uzimala. Dok otvara kutiju, odjednom me obuzima strah. A šta ako je prazna? Šta ako si sebi oduzeo život? Tada sam to prvi put pomislila. Prsti policajke izgledali su mi kao usporeni snimak dok je otvarala kutijicu sa crvenim trouglom upozorenja na bočnoj strani. Tabla sa pilulama je puna.

Policajka je zapisivala nešto i prosipala jednu po jednu teglicu sa lekovima na kuhinjski sto. Pitala sam kada će završiti, a ona mi je mekšim glasom odgovorila uskoro, samo prvo moramo ovo da obavimo. To je standardna procedura.

Moja maćeha je ušla u kuhinju. Uskočila je u auto i dovezla se iz Upsale čim sam joj se javila pre nešto više od jednog sata. Bila je žena od akcije otkako sam je upoznala, što je bilo pre skoro trideset godina. Kada me je zagrlila kraj kuhinjskog stola, pred policajcima, zaplakala sam prvi put tog dana. I ona je plakala. Izvukla sam se iz njenog čvrstog zagrljaja i rekla joj da sada mora da preuzme Ivana, kao i da su mu potrebni doručak i čiste pelene, a ja još nisam uspela da se pobrinem za to. Razumela je i odmah učinila ono čime mi je najviše pomogla. Kada je podigla Ivana iz mog naručja,

shvatila sam da sam ga držala skoro grčevitim stiskom preko nosiljke. Kada mi više nije bio u krilu, moje ruke nisu znale šta da rade. Osetila sam mučninu. Moja maćeha je umirila Ivana kada se rasplakao, pobrinuo se da dobije suve pelene i igrala se sa njim na kraju stola koji nisu zauzeli policajci i teglice sa lekovima, i saopštila mi da je i moja mama na putu. Kada sam sela na sofu u dnevnoj sobi, čula sam Ivana kako se smeje, i krajičkom oka videla kako se maćeha probija pored jednog policajca da bi došla do teglice sa hranom za bebe u frižideru. Pošto je Ivan sada bio zbrinut, pokušala sam da se opustim i priberem misli. Nije išlo. Više nikada neću ući u tu spavaću sobu, pomislila sam. Nikada, nikada više. Osim toga mi je glava bila prazna.

MAJ 2009.

Sutra ti je rođendan i ne želiš da pričaš o tome. Kažeš mi da smatraš rođendane nebitnima i da apsolutno ne treba da ti kupujem poklon. Govoriš mi da te rođendani plaše jer te podsećaju na proticanje vremena, kao i da smatraš da poslednjih godina nisi uradio ništa naročito vredno pamćenja. Kažeš mi da rođendani, u svojstvu obeleživača vremena, za tebe predstavljaju neprijatno podsećanje na sopstvene nedostatke. Pitam te na kakve to nedostatke misliš, ali osećaš se neprijatno i želiš da prekineš razgovor. Kažeš mi da već previše godina radiš isti posao, stanuješ na istoj adresi, baviš se manje-više istim stvarima. Pada mi na pamet kako si čudan, ali to ne govorim. Tako je i većini ljudi koje poznajem. Pa ipak slave svoje rođendane. A sada si osim toga upoznao mene. Mi smo valjda skoro zajedno? To je valjda nešto novo, nešto krupno? Pitam se zbog čega posmatraš to na taj način.

Upoznali smo se pre skoro četiri godine, i hvata me nervoja zbog toga što ne znam šta da ti poklonim za rođendan. Pomalo je čudno započeti vezu tako što ti neću ništa pokloniti. Odlučujem da nešto moraš dobiti, ali ne znam koji je nivo prikladan za osobu koja s jedne strane govori kako ne želi proslavu, dok s druge ipak predstavlja nešto najlepše što mi se dogodilo u protekloj deceniji. Ravnotežu je teško uspostaviti, pa pokušavam da pronađem smernice za nešto što bi te obradovalo i što nemaš a potrebno ti je. Nešto što je baš taman.

Tvoj stan mi ne govori šta ti je potrebno ili šta bi mogao da želiš. Izgleda da ti prija da živiš ogoljeno. Ne usuđujem se da ti poklonim neko umetničko delo. Ni nameštaj, jer to deluje previše krupno posle samo nekoliko nedelja. Možda nešto za kuhinju? Ali to je tako dosadno. Evo, tu sam ja, moja ljubav i... tiganj od livenog gvožđa. Odbacujem to. Razmišljam o odeći, ali podozrevam da si probirljiv i verovatno bi vratio u prodavnicu stvar koju sam pogrešno odabrala. A to bih primila lično i uznemirila se. Tvoja garderoba je skoro podjednako oskudna kao i tvoj stan, i tokom vremena koje smo proveli zajedno videla sam te kako menjaš tri karirane košulje, nekoliko belih majica, tamnoplavu duksericu s kapuljačom i dva, možda tri para farmerki. Često pomišljam kako imaš fantastične noge za farmerke. Sigurno imaš najlepše noge za farmerke koje sam ikada videla. Pitam se zbog čega nisi model za džins sa takvim nogama. Gubim nit. Odustajem od odeće dok te ne budem upoznala malo bolje.

Krišom gledam u ormarić u kupatilu i shvatam da je skoro prazan, što teško da predstavlja iznenađenje. S druge strane, tvoja flašica parfema je skoro puna. Tvoji šamponi i sapuni su obični. Zadržavam se u kupatilu. Mnogo vremena provodiš ovde.

Voliš tuširanje i tuširaš se nekoliko puta dnevno. Kažeš mi da dobro razmišljaš dok se tuširaš. Pronalaziš rešenja za probleme, kako poslovne tako i one druge, egzistencijalne prirode. Vreme je za tuširanje, umeš da kažeš, i dve sekunde kasnije već si utrčao u kupatilo i ostavio me da sedim ili ležim u krevetu ili sofi, tela još oblikovanog prema tvom. Nikada me nisi pozvao na zajedničko tuširanje, a ja nisam htela da se namećem. Jednom sam provirila kroz vrata i videla te kako stojiš, leđima okrenut i go, pokazujući mi svoje duge i, po mom mišljenju, savršene noge i zadnjicu, sa mlazom tuša usmerenim u grudi, i pogledom prikovanim za bele pločice na zidu. Nisi me video, pa sam se tiho udaljila, vrativši se na svoje mesto u sofi, da nastavim da čeznem tamo. Da rasejano zavirujem u neku knjigu ili mobilni telefon, kako ne bih delovala kao da isuviše očajno iščekujem tvoj povratak. Sada mi pada na pamet da bi možda želeo zavesu za tuširanje. Ili skup i luksuzan sapun. Brzo odbacujem svoje ideje, ocenivši ih sve kao bezvredne.

Kada je stigao tvoj rođendan, bio je četvrtak, za kojim je sledio produženi vikend i Spasovdan. Probudili smo se posle noći natopljene alkoholom, kao i obično isprepleteni, sa jučerašnjom odećom u zgužvanim gomilama na podu kraj podnožja kreveta. Juče je bila jedna od prvih prilika da smo se zajedno pojavili u gradu, a kada sam se probudila, u glavi sam nabrojala imena ljudi koji su nas dosad videli. Ponosna sam što ti pripadam, što sam žena koju ti, nekadašnji, prema tvojim rečima, vuk samotnjak, sada grliš u javnosti. Ona koju ljubiš i sa kojom se smeješ. Mislim da prosto sijamo kad smo zajedno. Oboje smo visoki i štrkljasti, naš izgled bi se pre mogao nazvati posebnim nego klasično lepim. Zamišljam kako se ističemo u mnoštvu, i pritom se ježim od miline.

Još si spavao kada sam se iskrala do kuhinje, napravila nekoliko sendviča i sipala čašu soka. Nisam pronašla poslužavnik, uviđajući kako bi mogao da bude dobar poklon. Ipak sam ti kupila modlu za kolače. Jednom si rekao da praviš fantastične kolače sa jabukama i da ću potpuno odlepiti onog dana kada ih budeš napravio za mene. Završilo se tako što mi nije palo na pamet ništa bolje. Kupila sam džepnu knjigu, neobaveznu priču o stvarima koje je svako trebalo da nauči do kraja osnovne škole, ali ih je verovatno zaboravio, i modlu. Neprijatno mi je zbog mojih poklona, ali eto ih sada tu, pored čaše soka od pomorandže i dva sendviča. Dajem sve od sebe da nadvladam svoju sramotu, udišem duboko, krećem prema spavaćoj sobi i počinjem da pevam.

OKTOBAR 2014.

Policajci su otišli, a čovek iz hitne pomoći predao je štafetu, to jest nas, forenzičaru koji je došao da potvrdi uzrok smrti. Ili barem ja mislim da mu je to zadatak. Uspevam da pojmem samo deliće rečenica koje su mi upućene, reči proleću negde pored moje glave i koliko god pokušavala da slušam i razumem, jednostavno ne ide. Ali lekar je na licu mesta, ušao je u sobu i treba da pregleda tvoje telo i sazna kada si umro. I zašto si umro.

Tvoja mama, tata, stariji brat i bratanac sada su kod nas. Moja maćeha je sa Ivanom, u blizini i stalno pripravna da mi se nađe u slučaju potrebe. Povremeno plače, izgubila je mog oca kada je mlađa sestra imala godinu kao Ivan sada, i seća se kako je to bilo. Uprkos tome, ili možda baš zato, sada je operativna i praktična. Radi ono što je najpotrebnije. Usredsređuje se na Ivana. Na poslove koji svima olakšavaju.

Igra se sa njim, brine se za to da bude sit i suv. Prepušta ga meni kada želi da sisa. Zatim ga ponovo prihvata i nastavlja sa svojim tihim poslom.

Tvoj tata s vremena na vreme ispusti nekakav urlik, kao da mu plač izvire iz same dubine bića. U međuvremenu, priča, ponavlja iste stvari, glas mu ispunjava prostoriju dok tumara okolo, pa seda, zatim ponovo ustaje, nastavlja, pokušava da shvati. Želim da nekako isključim njega i njegov glas. To je neshvatljivo, stalno ponavlja. Potpuno neshvatljivo. Ja želim tišinu. Tvoja mama ćuti. Pogled joj je odsutan. Baš kao i moj. Pogled mi se zadržava na različitim tačkama u prostoriji, ali nijedna od njih nema značaja za mene. Skoro ništa ne registrujem. Tvoj brat je preuzeo ulogu vođe projekta i sada postupa kao moj zaštitnik. Grli me, razgovara sa mnom šapatom koji mi ne cepa uši, pazi da pijem vodu. A onda lekar izlazi iz tvoje spavaće sobe, naše spavaće sobe. Hoću da povratim, apsolutno ne želim da čujem šta ima da kaže. Šištavo govorim tvom bratu da ne nameravam da uđem u spavaću sobu. Znam da će lekar smatrati kako treba to da uradim.

Tako i jeste. Lekar seda kraj mene i govori polako. Izgleda kao da se obraća detetu, ili gluvoj osobi, ili nekome ko ne razume; jasno oblikuje glasove i shvatam da pokušava da se probije kroz sve ono što sam isključila. Već je ovo radio mnogo puta.

„Karolina, sada me slušajte, reći ću vam šta mogu o onome što se dogodilo. Da li me pratite? Možete me pitati šta god želite, a ja ću pokušati da vam odgovorim tako da me razumete. Aksel je noćas preminuo u snu, verovatno samo nekoliko sati pre nego što ste ušli u sobu. Ne mogu zasigurno da kažem zbog čega je umro danas. Njegovo telo mi ne govori ništa o tome. Verovatno ga je izdalo srce. Moramo da izvršimo još ispitivanja da bismo utvrdili uzrok smrti. Ali,

---

Karolina, sada me slušajte, preminuo je bezbolno, čujete li me, nije se nimalo mučio. To se dogodilo u snu, spavao je baš kao i svake druge noći. Važno je da me sada saslušate, obično je bolje saznati posle nekog vremena, kada se sve slegne. Preminuo je bezbolno i verovatno se uopšte nije budio. I želim da sada razumete ovo što vam govorim, Karolina, ništa ne bi bilo drugačije da ste se nalazili u sobi kada se to dogodilo. Ne biste mogli da ga spasete. Kada srce prestane da radi, kao što se to dogodilo Akselu, obično ne možemo ništa da uradimo, čak ni kada pacijent leži u bolnici, nije sigurno da se ovakav srčani zastoj može sprečiti. Danas vam ne mogu reći zbog čega mu je srce stalo, ali to se ponekad događa. Zove se akutni srčani zastoj. Na njemu se ne vidi da je patio. A vi niste mogli ništa da uradite kako biste izmenili situaciju, čak ni da ste ležali kraj njega ili ranije pozvali hitnu pomoć. Uskoro će doći auto da preveze Akselovo telo na Institut za sudsku medicinu u Solni, a vi se nećete osećati prijatno. Mislim da bi trebalo nakratko da odete nekud. Na Institutu će lekari izvršiti obdukciju njegovog tela i izvršiti ispitivanja kako bi utvrdili tačan uzrok smrti. Dobićete broj telefona osobe u policiji koju ćete moći da pozovete i postavljate joj pitanja. Shvatam da je sve ovo previše za vas. Ali pre nego što premestimo Akselovo telo, želeo bih da uđete u spavaću sobu i oprostite se od njega, obično je tako...“

Ne.

Ne.

Ne.

Ne mogu.

Trgnula sam se iz pasivne izmaglice u kojoj sam se naprezala do krajnjih granica da slušam lekara i razumem šta

mi govori. Sada je stigao do trenutka koga sam se plašila. Ne želim tamo. To nije ono što mi je potrebno. Ne mogu, govorim. Uradila sam to kada je tata umro i kada je baka umrla, ali sada ne mogu. Nemam snage.

Slomila sam se. Tresla sam se od plača, tekle su mi sline i pljuvačka, i uprljala sam košulju tvog starijeg brata kada me je snažno zagrlio, izgubila sam se u njegovom naručju i nisam želela da izađem odatle. Izdržaćeš ti to, rekao je, prošaputao mi na uvo, u kom se verovatno takođe našlo slina, ali nastavio je da šapuće i čvrsto me drži. Ulazimo zajedno, rekao je. Moramo. Važno je.

Ne znam koliko smo dugo stajali tu. I tvoji roditelji, moja maćeha i Ivan su se nekako našli tu. Priključili su nam se dok smo stajali i okružili nas u nespretnom zagrljaju koji me je skoro ugušio, nisam imala vazduha, njihove ruke su bile svuda oko mene, sprečavajući me da dišem. Govorili su mi da je tamo unutra fino, da izgledaš spokojno i da je dobro za mene da uđem.

Predajem se. Moram da se izvučem iz zagrljaja, da dišem svoj vazduh, a iz njega se neću izvući ako ne budem poslednji put došla kod tebe. Tvoj brat me čvrsto drži i ulazimo zajedno, na poslednji oproštaj. Kada smo prekoračili prag, čvrsto sam stisnula oči.

MAJ 2009.

Celog dana smo šetali, a odmah posle ručka rekao si mi da je ovo bio najbolji rođendan koji pamtiš. Napravili smo piknik u parku Tantolunden i držao si me za ruku. Tu si prvi put primetio da grizem nokte. Pogledao si ih, taj deo mog tela kog se najviše stidim, koji svedoči o mojoj nervozi

i nedostatku samokontrole, ali nisi izgledao kao da si se zgadio. Pregledao si, poljubio i pomilovao tupe ivice mojih kratkih noktiju i posle nekog vremena rekao, kao konstataciju a ne kao osudu, da imam prste gitariste. Srce mi je lupalo od stida i osetila sam da crvenim. Mrzim kada mi neko gleda nokte izbliza, ali ovoga puta si u pitanju bio ti, i to se moralo obaviti. Namera mi je da moji prsti i ja postanemo nešto čemu ćeš se stalno vraćati u životu. Činjenica je da želim da moji prsti budu u neprestanom kontaktu sa tvojim telom počev od ovog trenutka.

Popodne je, i raspoloženje ti se iznenada menja. Ne mogu da protumačim šta se događa. Više se ne smeješ mojim šalama, a pogled ti se sve češće gubi. Baš kao i učestvovanje u našim razgovorima. Izgledaš kao da razmišljaš o nečemu. Prestao si da me grliš dok hodamo. Naprežem se da delujem ležerno i pričam više nego pre, šalim se više nego pre, ali ti me više ne pratiš. U pokušaju da povratim kontrolu nad situacijom i ostatkom dana, predlažem da odemo na večeru i piće u restoranskoj bašti koja pripada noćnom klubu koji oboje volimo. Večeras tamo svira bend čijeg pevača poznajem i za koji se nadam da će ti se dopasti. Počinjem da pričam o pevačevom fantastičnom glasu, pominjem Nila Janga, delim sa njim upečatljive anegdote iz pevačevog privatnog života. Ti me gledaš, odjednom prisutan, i prekidaš moju bujicu reči.

Ako je to u redu, hteo bih da odem kući i večeras budem sâm, govoriš mi.

Naravno, razume se da je u redu, svakako, apsolutno, govorim. Sa pomalo previše entuzijazma. Ne mislim tako.

Zatim se sve odvija brzo, završetak večeri je već dogovoren, odlučili smo da se rastanemo, pa zašto da to ne učinimo odmah. Čini mi se da tako misliš. Izgledaš mi kao da ti je

laknulo. Na uzdignutom delu Ulice Hurnsgatan dobijam brz poljubac u obraz pre nego što vidim kako se tvoja leđa i duge, savršene noge u farmerkama žurno udaljavaju u pravcu kuće. Vidim kako stavljaš slušalice u uši, pa zatim navlačiš kapuljaču dukserice na glavu dok hodaš. Umišljam kako ti je korak sada lakši, leđa ti deluju gotovo srećno. Ostajem da stojim i gledam za tobom, spremna da mahnem ako se okreneš. Ne okrećeš se. Tvoja silueta iščezava niz Hurnsgatan, a kada si postao toliko sitan da te zaklanjaju prolaznici koji hodaju trotoarom, i ja se okrećem. Pojma nemam šta se upravo dogodilo i pitam se hoćemo li se ponovo čuti.

Izlazim i proslavljam tvoj rođendan bez tebe. Nalazim se sa nekoliko prijatelja u bašti restorana i ne uspevam da razmišljam ni o čemu drugom tokom ostatka večeri i noći. Moje dobro raspoloženje kao da je isparilo. Više mi nije lepo kada nisi kraj mene. A ti si sada kod kuće. Barem mislim da je tako. Izgledao si mi srećan što ideš kući, srećan što odlaziš od mene. Javićeš mi se tek sutra, osećam to. I boli me.

OKTOBAR 2014.

Milujem te po obrazu dok ležiš u krevetu. Ne izgledaš mi kao ti. Telo je tu, tvoje telo, ali ne i ti. Čini mi se da ti je lekar popravio boju kože, moguće je da imaš sloj pudera na obrazima. Oči su ti sada zatvorene, i celo telo se nalazi ispod pokrivača. Stopalo ti više ne viri. Ležiš tu, mrtav, i shvatam da je poenta u tome da moje poslednje sećanje na tebe bude lepo, jer deluješ kao da počivaš u miru. Znam da tako nikada neće biti. Ti si sada samo telo. Telo koje je lekar malo doterao kako bi nam omogućio da se oprostimo.

Više ne izgledaš kao ti. Izgledaš kao svi drugi pokojnici koje sam videla. Izgledaš kao što su moj tata i baka izgledali kada su bili mrtvi. Ležiš tu, opružen i nepomičan. Namešten u odgovarajući položaj, hladan, bled i... odsutan. Čim sam otvorila oči pošto me je tvoj brat doveo do kreveta, znala sam da ćeš izgledati baš ovako. I znam da te se neću ovakvog sećati kao pokojnika. Već sam te videla mrtvog. Tada smo tu bili samo ti, Ivan i ja.

Nedostaješ mi onakav kakvog sam te videla ranije jutros. Nedostaje mi tvoj naborani obraz, tvoje poluotvoreno oko, tvoj hladan članak i tvoj čudni položaj u kom si se nalazio, naslonjen na jastuk. Nedostaješ mi onakav kakvog sam te videla malo pre toga. Nedostaje mi ono poslednje od tebe što je bilo intimno, poslednji trenutak u kom smo postojali samo mi.

Milujem te po obrazu i šapućem zbogom. Dok to radim, posmatram sebe sa strane i stidim se što ne plačem više. Tvoj brat sada plače, prvi put otkako je došao ovamo suze mu se slivaju niz obraze. Guši plač dok ti se obraća, ali glas mu ostaje mutan. Saginje se ka tebi. Zbogom, bato, govori. Ljubi te u čelo. Moj bata, šapuće. Grlj te pažljivo, da ne bi podigao pokrivač ili ti dodirnuo ruke. Lice mu se zariva u jastuk kraj tvog. Dragi moj brate, čujem iz jastuka.

Odvraćam pogled, osećam se kao da smetam, kao nevoljni uljez u intimnom trenutku. Želim da izađemo. Znala sam da ću se ovako osećati. Uradila sam ovo iz osećaja dužnosti. Sada je gotovo. Brat te poslednji put miluje po obrazu. Izlazimo iz sobe, i to je poslednji put da sam te videla.

JUN 2009.

Hodamo preko livade i prolazimo kraj zabrana za konje. Osećam se kao da smo na selu, a vozili smo se samo osamnaest

minuta autobusom od Trga Gulmašplan. Pokazaćeš mi kuću u kojoj si odrastao i zaneseno mi pričaš o svakom poljančetu, jarku i brežuljku kraj kojih prolazimo. U onoj tamo kući živeo je neki mrgodan čiča kada smo bili mali, pričaš mi i pokazuješ mi neku ruševnu stračaru na uzvišici. Tamo sam legao i prespavao kada sam se jednom vraćao kući sa žurke, govoriš mi i pokazuješ na ogranak puta kraj dubokog jarka. Sa druge strane nalazi se zabran za konje. Zastajem, preskačem jarak, stajem kraj električne ograde i dozivamo konja koji pase nešto dalje. Ne dolazi do nas. Početak je juna i trava u zabranu je svetlozelena. Izgleda da nijedan konj ne uviđa nikakav razlog da se približi električnoj ogradi kraj koje dozivam. Razočarana sam. Bilo bi lepo potapšati nekog po njušci, a osim toga želim da zadržim dah i rastegnem poslednji trenutak u kom smo danas sami. Uskoro ću upoznati tvoje roditelje. Pomalo sam nervozna.

Iznenadila sam se kada si me pitao da dođem ovamo sa tobom. Ne viđamo se naročito dugo. Koliko je meni poznato, ti još i ne nazivaš sebe mojim dečkom. Ni mene svojom devojkom. Ja sam neko sa kim „blejiš“, koliko sam shvatila. Ja ti se „dopadam“. Pa ipak, želiš da me povedeš kod svojih roditelja i predstaviš me. To me je zbunilo. Teško mi je da ocenim koliko to ulaganja predstavlja sa tvoje strane. Škrtariš sa epitetima, ali roditelje treba odmah da upoznam. Matematika se ne slaže, ne znam na čemu sam sa tobom. Podozrevam da se zbog toga još više zaljubljujem.

Inače ne pričaš baš mnogo o svojim roditeljima. Odavno si objavio da nemaš nikakvih trauma iz detinjstva i da nema razloga za priču o tome. Refleksno sam pomislila kako generalno tako nešto izjavljuju upravo oni sa najvećim traumama. Ja smatram da ih imam sijaset. Moji su se razveli kada mi je bilo osam godina, i bila sam slomljena kada se

mama iselila iz naše kuće i prešla u stan nedaleko odatle. Kada mi je bilo devet godina, tata se zaljubio u mamu moje prijateljice sa kojom sam se dopisivala, pa sam bila slomljena i zbog toga. U novoj porodičnoj konstelaciji odselili smo se iz Stokholma i otišli na imanje u oblasti Vestmanland kada mi je bilo dvanaest. U tinejdžerskom dobu sam se sve više udaljavala od mame. Tata je dobio kancer kada mi je bilo sedamnaest i umro kada sam napunila osamnaest. Ne bez koketiranja, predstavljala sam svoje traumatično odrastanje kao na tanjiru kada bi me neko pitao. Nosila sam ga kao nakit i pitala se zbog čega i ti ne radiš tako. Može li stvarno biti istina da nemaš nikakvih trauma?

Posle toga sam pokušavala malo da istražujem. Odatle si? Ko su ti roditelji? Jesu li zaista živeli zajedno još od tinejdžerskih godina i izrodili četvoro dece sa razmakom od dvadeset četiri godine između prvog i poslednjeg? Kako je izgledao tvoj tinejdžerski bunt? Ili ga nisi ni imao? Šta si radio u slobodno vreme? Ko si bio sredinom, krajem osnovne škole, u gimnaziji? Ko ti je bio omiljeni brat ili sestra, i zbog čega? Ko ti je prvi put slomio srce? Ko te je vaspitavao, odakle si, o čemu ste razgovarali za porodičnom trpezom? Kako si postao to što jesi?

Boraveći u tvojoj blizini sve češće, poslednjih nedelja sam izvukla zaključak da si ostao najbliži s majkom. Izgleda da često razgovarate telefonom, skoro svakog dana. Često zvučiš odsečno kada razgovarate, skoro neljubazno. Govoriš joj da prestane da puši dok telefonira, da pređe na stvar i da već znaš to što ti priča. Ponekad zvuči kao da ti smeta, iako si je zapravo ti pozvao. Čula sam te kako je pozivaš i zatim prasneš na nju već posle jednog minuta. Ali uvek završavaš razgovor sa „cmok“, a ponekad kažeš čak i „volim te“ pre nego što prekinete vezu. Ponekad je pozoveš odmah pošto

ste prekinuli razgovor i izviniš joj se što si bio nabusit. Sve to me zbunjuje. Veoma sam radoznala u vezi sa tvojim roditeljima. Ubrzo ću sve saznati, i sad odjednom želim da odložim taj trenutak za kasnije.

Još četvrt sata šetnje i tu smo. Skrećemo sa šumskog puteljka i pred nama se uzdiže smeđa četvrtasta kućica, u dnu velikog dvorišta. Kuća je oronula, na fasadi su mrlje, a na crepovima raste mahovina. Pošljunčana staza vodi do ulaza, a sa obe njene strane su travnjaci. S jedne strane je jabuka. Sa druge ogroman zasad maline, najduži koji sam ikada videla. Brojim pet redova, preko deset metara po redu, sa žbunovima koji su viši od tebe. Mora da imaju najmanje dva metra. Puštaš mi ruku i zalaziš među maline da bi izbliza osmotrio žbunove. Ja stojim kraj tebe i govorim „aha“ i „vau“. Odjednom je tu i tvoj tata.

Sa žbunastom kosom, kukastim nosom, naherenim naočarima, flekavom radnom odećom, prljavštinom ispod noktiju i dubokim glasom koji ni na koji način ne podseća na tvoj pomalo piskavi i meki, odaje utisak da je ono što i jeste: nastavnik. Tehničkog obrazovanja. Njegove svetloplave oči gledaju pravo u mene, bez skretanja pogleda, radoznao je i pruža mi ruku. Stisak mu je jak, ruka mi je nalik na dečju u njegovoj. Pomalo me je zbolelo kada mi je obuhvatio šaku. Dugo je drži. Pokušavam da uzvratim stisak, ali ne ide. Ruka mi se skvrčila tamo unutra.

Tvoj tata mi želi dobrodošlicu, pa ti se zatim priključuje u malinjaku i posmatra ovogodišnje žbunove. Potom sledi dugo izlaganje o očekivanom prinosu. Naš malinjak se vidi na *Gugl Zemlji*, kaže tvoj tata sa ponosom u glasu. Nastavlja da priča o malinama. O tome kako zimsko i prolećno vreme utiču na prinose svake godine. I kako đubri žbunove. Kao

i da posle loše godine malina ponestane već u toku zime, a ja treba da znam kako vi svakog dana u nedelji za doručak jedete palačinke sa malinama. Tvoj tata pita jesi li mi ispričao kako si svakog dana jeo maline za doručak, tokom čitavog odrastanja. Jeste, potvrđujem. Željna da učinim po volji tvom tati koji se ponosi malinama i ogromnim žbunovima. On se zadovoljno kikoće, pa nastavlja, govorite uglas. Kupili smo dodatni zamrzivač za radionicu u kom držimo samo maline, govori. Nema boljih malina od naših, hvališe se. Uskoro ćeš ih i sama okusiti, obećava mi.

Stojimo tu poprilično dugo. Oduševljenje i bujica reči tvog tate ulivaju mi sigurnost. On voli da priča, ja volim da slušam. Da osećam. Ta dinamika mi savršeno odgovara. Tvoj tata ima neizveštačen i topao pogled, skoro nalik na dečji. Kada ga zavitlavaš, smeje se sam sebi. Kroz glavu mi prolazi: ovde neće biti problema. I mislim da shvatam odakle ti ta neizveštačena, velikodušna sposobnost da se uvek govori neuvijeno, da se prelazi pravo na stvar, čak i ako nije prijatno.

Obilazak žbunova završava se kada si prekinuo tatu i rekao mu da bismo mogli da uđemo. Tvoj tata me pita da li pijem kafu, a nešto u njegovom pogledu govori mi kako je to pitanje značajno. Kada odgovorim „nego šta“, ozario se kao sunce. Najzad neko želi da pije kafu sa mnom u ovoj kući, kaže, pa me uzima podruku i zajedno krećemo u pravcu kuće.

OKTOBAR 2014.

I dalje je prepodne, ali osećam se kao da sam budna već čitavu večnost. Sada je jedanaest i petnaest, a forenzičar nam je upravo rekao da napustimo stan kako ne bismo morali

da gledamo kako pogrebni auto dolazi po tvoje telo i vozi ga na Institut za sudsku medicinu. Uskoro će na tebi biti izvršena obdukcija. Treba utvrditi uzrok smrti. Isključiti mogućnost da si umro na neki drugi način izuzev prirodnog. Šta god da se smatra prirodnim. Nisam baš sigurna. Ali ja to shvatam kao da si sada deo policijske istrage i da tako uvek biva kada mlad čovek premine iznenadno i neobjašnjivo, i da policijska istraga spada u standardne procedure i služi da zaštiti pokojnika i njegove srodnike. Jednostavno žele da budu sigurni. Mogu proći meseci dok ne budu sigurni. Možda sam i ja deo policijske istrage? Možda sam ja glavna osumnjičena za krivično delo vezano za tvoju smrt? Ne znam. Ne razumem. Nemam snage da mislim o tome.

Polako i trapavo se krećemo po stanu, tvoja mama, tata, brat i ja. Pokušavamo da shvatimo kuda bi trebalo da krenemo. Nesposobni da razmišljamo dalje od narednih nekoliko sati, saglašavamo se u tome da ćemo se okupiti u kući tvog brata, koja je na petnaest minuta vožnje automobilom odavde. Sada treba još samo da shvatimo kako da stignemo tamo. Da li tvoj brat i tata mogu da voze auto u ovom trenutku? Da li se usuđujem da se vozim sa nekim od njih, zajedno sa Ivanom? Kakva mi druga mogućnost preostaje? Da sednem u metro ili autobus deluje mi izvan mojih moći. Počinjem da pakujem torbu.

Ivanove pelene. Nekoliko teglica hrane za bebe. Jedna presvlaka za mene, jedna za Ivana. Nemam pojma gde ću noćas spavati. Strahovito sporo razmišljam i zastajem u prostorijama po kojima se krećem, gledajući u prazno. Spavaću sobu izbegavam. Ivan i dalje guguče s mojom maćehom, koja poziva broj za brojem kako bi nabavila dečje sedište za svoj auto, pošto uviđa da će joj odsad biti potrebno, a nikada nije bila od onih koji unapred razmišljaju pre nego što se